

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

13 februarie 2023

Colegiul Penal lărgit în componența:
președinte
judecători

mun. Chișinău

Nadejda Toma
Liliana Catan
Ion Guzun
Victor Boico
Elena Cobzac

a judecat, fără participarea părților, recursul ordinar declarat, împotriva deciziei Colegiului Judiciar al Curții de Apel Comrat din 24 octombrie 2022, de către procurorul în Procuratura UTA Găgăuzia, Oficiul Central, Sîrbu Lilia în cauza penală a lui

Chermici Serghei XXXXX, *născut la XXXXX, originar și domiciliat în XXXXX.*

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 14.01.2021 – 01.08.2022;

Instanța de apel: 02.09.2022 – 24.10.2022;

Instanța de recurs: 23.12.2022 – 13.02.2023.

Asupra recursului ordinar declarat, Colegiul Penal lărgit

c o n s t a t ă :

1. Prin sentința judecătorească Cimișlia, sediul central, din 01 august 2022 a fost încetat procesul penal intentat în baza art. 152 alin. (1) Cod penal în privința lui Chermici Serghei în temeiul art. 2 Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova din 24 decembrie 2021.

S-a dispus încasarea din contul lui Chermici Serghei în beneficiul statului cheltuielile judiciare în sumă de 960 (nouă sute sute șazeci) lei.

2. Pentru a se pronunța în sensul celor expuse, instanța de fond a reținut, că Chermici Serghei la 01 mai 2020, în jurul orei 23:00, fiind în stare de ebrietate alcoolică, aflându-se în preajma iazului, amplasat în extravilanul XXXXX, în urma unui conflict inițiat de el cu Ciupac Piotr, pe motiv că Ciupac Piotr ar fi refuzat să discute cu el, conștientizând caracterul ilicit al acțiunilor sale intenționate, prevăzând urmările lor prejudiciabile și admițând în mod conștient survenirea acestor urmări, i-a aplicat lui Ciupac Piotr o lovitură cu pumnul în regiunea ochiului drept de la care Ciupac Piotr a căzut jos, în consecință provocându-i acestuia leziuni corporale sub formă de contuzia a globului ocular, hifemă, hemoragia corpului vitros, echimoză periorbitală, care au dus la pierderea totală a vederii la acest ochi de la acuitatea vederii de 0,2 pînă la 0, leziuni care potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 202002D2150 din 26.11.2020 au condiționat o incapacitate permanentă de muncă în volum de 20% și se califică ca vătămare corporală medie.

Aceste acțiuni ale lui Chermici Serghei au fost încadrate, de către instanța de fond, în baza art. 152 alin. (1) Cod penal – *vătămarea intenționată medie a integrității corporale și a sănătății, care nu este periculoasă pentru viață și nu a provocat urmările prevăzute la art. 151, dar care a fost urmată de pierderea considerabilă și stabilă a mai puțin de o treime din capacitatea de muncă.*

3. Împotriva sentinței, apel a declarat procurorul în Procuratura raionului Cimișlia, Botezatu Valerian solicitând solicitat admiterea apelului, casarea parțială a sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri prin care Chermici Serghei să fie recunoscut vinovat și condamnat în baza de art. 152 alin. (1) Cod Penal la închisoare pe un termen de 2 ani și, în temeiul art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală, art. 107 Cod penal, art. 2 Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova din 24 decembrie 2021, a-l libera de executarea pedepsei.

A menține celelalte dispoziții ale sentinței.

În motivarea apelului, titularul a indicat că amnistia este actul, prin care se înlătură răspunderea penală și consecințele condamnării pentru infracțiunile săvârșite până la apariția sa.

Noțiunea de amnistie se regăsește în art. 107 Cod penal, unde se stipulează că aceasta reprezintă actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei, fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.

Prin urmare, luând în considerare, că o hotărâre judecătorească de aplicare a amnistiei nu constituie temei de reabilitare a persoanei (art. 285 alin. (2), 274 pct. 4) Cod de procedură penală), amnistia poate fi aplicată doar după cercetarea tuturor probelor și stabilirea vinovăției persoanei în comiterea infracțiunii incriminate, în ordinea art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod procedura penala, pe caz urmând a fi adoptată o hotărâre de condamnare cu liberarea, reducerea ori comutarea pedepselor penale.

La caz, instanța corect a concluzionat că Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova din 24 decembrie 2021 este aplicabilă, doar că incorect a dispus încetarea procesului penal.

4. Prin decizia Colegiului Judiciar al Curții de Apel Comrat din 24 octombrie 2022 a fost respins ca nefondat admis apelul și menținută sentința fără modificări.

4.1. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a statuat că toate argumentele apelantului sunt eronate, fiind înaintate fără luare în calcul principiul de interpretare sistematică a actelor normative codificate aplicabile și care încalcă drepturile fundamentale ale inculpatului.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 1 alin. (2) Cod de procedură penală, procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată.

Potrivit prevederilor art. 8 alin. (1) Cod de procedură penală, ce consolidează prezumția nevinovăției, persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este

prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitive.

În conformitate cu art. 3 alin.(1) și (2) Cod penal, nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni nici supus unei pedepse penale, decât în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu legea penală. Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sânt interzise.

Conform art. 107 alin.(1)-(3) Cod penal, amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei. Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate. Amnistia nu se aplică în cazul săvârșirii de infracțiuni prevăzute la art. 166¹ alin.(2)–(4), precum și persoanelor care au săvârșit asupra minorilor infracțiuni prevăzute la art. 171–175¹, 201, 206, 208, 208¹ și 208².

Potrivit prevederilor art. 110 Cod penal, antecedentele penale reprezintă o stare juridică a persoanei, ce apare din momentul rămânerii definitive a sentinței de condamnare, generând consecințe de drept nefavorabile pentru condamnat până la momentul stingerii antecedentelor penale sau reabilitării.

Emiterea sentinței de încetare a procesului penal în baza actului de amnistie, nu constituie temei de reabilitare a inculpatului, însă aceasta nu înseamnă, că faptul vizat duce la emiterea unei sentințe de condamnare.

Pentru justa soluționare a acestei cauze, e necesar de a apela la textul Legii „Cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a 30-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova” nr. 243 din 24.12.2021.

În conformitate cu prevederile art.1 a Legii supra menționate, (1) Prezenta lege se aplică condiționat și exclusiv persoanelor bănuite, învinuite și inculcate, precum și persoanelor condamnate, care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei, al perioadei de probațiune sau al termenului de probă și sunt evaluate psihologic ca prezentând risc de recidivă mediu sau redus, dacă persoanele respective cad sub incidența prevederilor art. 2–5, 7, 8.

(2) Aplicarea amnistiei față de persoanele condamnate se decide de comisiile speciale privind aplicarea amnistiei în privința persoanelor condamnate (în continuare – comisii speciale), instituite, în acest sens, în cadrul fiecărei instituții care pune în executare pedeapsa, din reprezentanți ai Administrației Naționale a Penitenciarelor și ai Inspectoratului Național de Probațiune. Comisiile speciale se instituie prin ordinul ministrului justiției și activează în baza unui regulament-cadru aprobat prin ordinul ministrului justiției.

(3) În temeiul deciziilor comisiei speciale, instituția care pune în executare pedeapsa inițiază demersurile către instanțele de judecată competente privind aplicarea prevederilor prezentei legi.

(4) Aplicarea amnistiei față de persoanele bănuite, învinuite se decide de procuror, la faza de urmărire penală, iar față de persoanele inculcate – de instanța de judecată, la faza de judecare a cauzei.

(5) Persoana bănuită, învinuită poate înainta personal sau prin intermediul unui avocat un demers către instanța de judecată privind examinarea posibilității aplicării amnistiei doar dacă a fost refuzată de procuror.

(6) Persoana condamnată poate înainta personal sau prin intermediul unui avocat un demers către instanța de judecată privind examinarea posibilității aplicării amnistiei doar dacă a fost refuzată de comisia specială.

Potrivit prevederilor art.2 a Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 243 din 24.12.2021, (1) Procesele penale în privința infracțiunilor săvârșite până la adoptarea prezentei legi, pentru care Codul penal nr.985/2002 prevede drept pedeapsă principală maximă o pedeapsă nu mai aspră decât pedeapsa cu închisoare pe un termen de 7 ani, încetează la faza de urmărire penală sau la cea de judecare a cauzei, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege.

(2) Procesul penal în privința infracțiunilor ușoare, mai puțin grave și grave, săvârșite până la adoptarea prezentei legi de persoane care, la data comiterii infracțiunii, nu atinseseră vârsta de 18 ani, încetează la faza de urmărire penală sau la faza de judecare a cauzei.

(3) Încetarea procesului penal conform alin.(1) și (2) are loc cu acordul scris al persoanei bănuite, învinuite sau inculpate.

(4) În privința persoanei care refuză încetarea procesului penal, conform alin.(1)–(3) din prezentul articol, instanța de judecată, la pronunțarea sentinței, poate hotărî încetarea procesului penal dacă, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată, inculpatul întrunește criteriile stabilite la art.1 și nu cade sub incidența art.6.

Astfel, din textul invocat rezultă, că prezenta lege poate fi aplicată atât pentru înlăturarea răspunderii penale, cât și pentru înlăturarea pedepsei penale, totodată dreptul la alegere se oferă persoanelor bănuite, învinuite și inculpate. Și doar în privința persoanei, care nu este de acord cu încetarea procesului penal în conformitate cu articolul 2 alineatele (1)-(3) Legea nr. 243 din 24.12.2021, instanța de judecată poate dispune la emiterea sentinței încetarea procesului penal, dacă în rezultatul cercetării judecătorești a fost confirmată vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii. Anume pentru acest caz și sunt aplicabile prevederile art. 389 alin. (4) p. 2) Cod de procedură penală, propuse de apelant. Iar în cazul exprimării acordului inculpatului la aplicarea actului de amnistie, prin depunerea cererii corespunzătoare, procesul penal urmează a fi încetat atât în cadrul ședinței preliminare, cât și în cadrul cercetării judecătorești în conformitate cu actul de amnistie și prevederile Codului de procedură penală.

În conformitate cu art. 275 p. 4) Cod de procedură penală, urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care a intervenit termenul de prescripție sau amnistia.

Potrivit prevederilor art. 332 alin. (5) Cod de procedură penală, în cazul prevăzut la art.275 pct.4), încetarea procesului penal nu se admite fără acordul inculpatului. În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit.

Conform prevederilor art. 350 alin. (1) Cod de procedură penală, dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art.332, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.

Conform art. 391 alin. (1) p. 6) Cod de procedură penală, sentința de încetare a procesului penal se adoptă dacă există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală.

Astfel, Codul de procedură penală direct interzice numirea și examinarea cauzei pe fond, și mai ales emiterea sentinței de condamnare pe cauze, la care există temeiuri pentru încetarea procesului penal, inclusiv în baza actului de amnistie.

Consecințele, apărute în urma aplicării amnistiei, înlătură răspunderea penală, pedeapsa, sau după caz, alte consecințe de condamnare, pentru acțiunile comise până la apariția actului de grațiere. Amnistia dispune de caracter mixt, bazându-se doar pe *in rem* (în privința anumitor infracțiuni) și *in persona* (în privința persoanelor, care întrunesc condițiile legii).

În acest caz, pentru justa soluționare a apelului este necesar de a determina corect care consecințe le va avea amnistia: înlăturarea răspunderii penale sau înlăturarea pedepsei, deoarece prezenta lege prevede posibilitatea ambelor efecte.

Conform prevederilor art. 50 Cod penal, se consideră răspundere penală condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege.

Adică, prin înlăturarea răspunderii penale pe motivul survenirii amnistiei se înlătură și actul cu privire la amnistie (înlăturarea actului de învinuire înseamnă lipsa vreunei sentinței de condamnare), și respectiv obligația de a executa careva pedeapsă penală. În cazul, în care nu există condamnare publică, nu poate exista sentința de condamnare.

Concomitent, înlăturarea pedepsei, ca efect al survenirii actului de amnistie, poate avea loc doar atunci, când este posibilă aplicarea acesteia, însă ea nu se mai aplică.

Posibilitatea stabilirii pedepsei poate exista doar în cazul, în care persoana a fost recunoscută vinovată în comiterea vreunei infracțiuni (art. 3 alin. (1), art. 6 alin. (1) Cod penal, art. 8 alin. (1) Codul de procedură penală). Adică, dacă pedeapsa a fost înlăturată, atunci trebuie să existe sentința de condamnare privitor la recunoașterea vinovăției cu stabilirea pedepsei sau liberare de la executarea acesteia.

Înlăturarea răspunderii penale nu se identifică cu înlăturarea pedepsei, dat fiind faptul, că prima presupune o scutire a persoanei, care a săvârșit o infracțiune, de obligația de a suporta sancțiunea prevăzută de norma de incriminare, iar a doua presupune scutirea persoanei de executarea pedepsei stabilite prin sentința de condamnare (adică, doar după recunoașterea vinovăției și stabilirea pedepsei). Deci, înlăturarea răspunderii poate fi efectuată doar prin încetarea procesului (este alogică înlăturarea răspunderii penale prin recunoașterea vinovăției și liberarea de executarea pedepsei, deoarece răspunderea penală a intervenit și a fost aplicată), iar înlăturarea pedepsei poate fi realizată doar prin sentință de condamnare (cu stabilirea pedepsei) cu liberare de executare a pedepsei.

Soluția încetării procesului penal în ședință de judecată are semnificația absolvirii inculpatului de răspundere penală și de pedeapsă pentru temeiuri de nereabilitare, iar în unele cazuri și pentru temeiuri de reabilitare. Astfel, absolvirea este o soluție a instanței de judecată prin care cel acuzat se scutește de răspundere penală în cazurile când tragerea la răspundere penală este împiedicată de anumite

circumstanțe prevăzute de lege sau se dispune înlocuirea acesteia cu alte modalități de răspundere (de exemplu cu cea contravențională).

Încetarea procesului penal în faza judecării cauzei în prima instanță constituie o soluție, determinată de inoportunitatea atingerii scopului procesului penal, de regulă, fără a se pronunța asupra vinovăției sau nevinovăției inculpatului.

Urmează de subliniat faptul, că înlăturarea răspunderii penale prin încetarea procesului din motivul intervenirii prescripției, nu contravine prezumției nevinovăției dacă persoana care a săvârșit o infracțiune este de acord să fie liberată de răspundere penală și nu insistă asupra soluționării cauzei penale în ședință de judecată publică (posibilitatea continuării examinării cauzei este prevăzută în art. 332 alin. (5) Cod de procedură penală). La baza acestei concluzii stă argumentul, că prezumția nevinovăției este nu doar un principiu, ci și un drept al persoanei, în special al celei acuzate de săvârșirea unei infracțiuni, și acesta ar trebui, în consecință, interpretat ca un drept și nu ca o obligație. Dacă persoana renunță la un anumit drept, atunci ea nu mai poate pretinde că i s-ar fi încălcat acest drept.

Respectiv, instanța de judecată poate dispune încetarea procesului (chiar și în cadrul ședinței preliminare) din motivul intervenirii amnistiei și această posibilitate nu contravine prezumției vinovăției, dacă persoana care a săvârșit o infracțiune, a cărei răspundere penală urmează să fie înlăturată, renunță la dreptul său de a-i fi dovedită vinovăția.

La caz, inculpatul poate renunța la acest drept prin depunerea cererii de aplicare a amnistiei (ceea ce a și fost realizat în cazul dat). Prin depunerea cererii de aplicare a amnistiei, inculpatul consimte aplicarea amnistiei prin încetarea procesului penal pe temei de nereabilitare.

În cazurile în care inculpatul nu manifestă, direct sau indirect, acordul la aplicarea amnistiei (refuză să manifeste acordul; solicită achitarea sa; solicită încetarea procesului pe un alt temei decât amnistia; se eschivează de la prezentare în ședință și examinarea cauzei are loc în lipsa sa), doar atunci instanța de judecată urmează să examineze probele, emițând o sentință. Această sentință poate fi de achitare, de încetare (pe alt temei decât amnistia) sau de condamnare cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea pedepsei.

Totodată, în condițiile solicitate de procuror nu poate fi vorba de sentința de condamnare în condițiile în care cauza nu a fost examinată în fond.

Reieșind din natura juridică a sentinței de încetare (pe temei de nereabilitare) și natura juridică a sentinței de condamnare cu liberarea de executare a pedepsei, natura juridică a noțiunii de „răspundere penală”, consecințele și modalitatea înlăturării răspunderii penale, diferența dintre înlăturarea răspunderii penale și înlăturarea pedepsei penale, urmează a fi rezumate următoarele:

1) în cazul în care inculpatul consimte în mod expres aplicarea amnistiei, atunci urmează a fi emisă o sentință de încetare din motivul intervenirii amnistiei;

2) în cazul în care inculpatul refuză sau lipsește un acord expres (această situație trebuie tratată ca refuz de aplicare a amnistiei), urmează a fi cercetate probele și emisă, după caz, sentința de achitare (dacă se constată temeiurile de achitare) sau sentința de încetare (dacă există alte temeiuri decât amnistia), sau sentința de condamnare cu stabilirea pedepsei și liberarea de executarea pedepsei.

Concomitent, discutând argumentul procurorului precum, că aplicarea amnistiei în privința inculpatului nu constituie temei pentru reabilitarea persoanei, colegiul judiciar menționează, că în actul normativ examinat pe această chestiune legislatorul a admis o anumită neconcordanță, care nu poate fi interpretată în detrimentul drepturilor inculpatului.

Instanța a atenționat, că Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 243 din 24.12.2021 nu conține indicații directe, că recunoașterea vinovăției este o condiție pentru aplicarea amnistiei, ori că acordul inculpatului la aplicarea amnistiei în privința sa se echivalează cu recunoașterea vinovăției.

La caz, este relevantă Hotărârea CtEDO din 20.10.2020 pe cauza Guțu Felix contra Republicii Moldova, în care au fost discutate probleme asemănătoare în aplicarea Legii cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a 10-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 278 din 16.07.2004:

Reieșind din cele menționate rezultă, că în procesul de examinare a cauzei, la orice etapă, inculpatul este în drept să realizeze prezumția nevinovăției printr-un acord în scris, să solicite încetarea procesului penal în privința lui în baza art. 2 Legea nr. 243 din 24.12.2021 și să evite condamnarea, adică emiterea sentinței de condamnare și consecințele nefavorabile legate cu acesta. Cererea poate fi depusă de către inculpat atât în ședința preliminară, cât și după numirea cauzei spre judecare și chiar la utilizarea căii de atac cu apel, prevăzută în scopul desfășurării unei noi cercetări judecătorești a laturii de fapt și de drept a cauzei (art. 400 alin. (1) Cod de procedură penală), unde figurantul cauzei își păstrează statutul de inculpat (art. 65 alin. (3) p. 1) și art. 466 Cod de procedură penală).

Instanța de judecată este obligată să examineze cererea inculpatului privind încetarea procesului penal, după care, în camera de deliberare va emite sentința de încetare a procesului penal. În acest caz, la adoptarea hotărârii privind încetarea procesului penal, nu va fi analizat obiectul probării.

În speță, a fost cert stabilit că inculpatul Chermici Serghei a participat la ședința de judecată, pentru prima dată la etapa cercetării probelor, fiind depusă cerere privind aplicarea în privința sa a prevederilor Legii nr. 243 din 24.12.2021 „cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a 30-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova”, instanța de judecată era obligată să respecte cerințele acestei Legi și să dispună încetarea procesului, pe cât inculpatul nu a insistat să fie achitat.

Or, doar în cazul când inculpatul nu este de acord cu aplicarea Legii amnistiei, solicitând achitarea sa, instanța de judecată urmează să pronunțe sentința de condamnare cu liberarea de la executarea pedepsei în temeiul actului de amnistie, cu condiția că este stabilită vinovăția inculpatului de săvârșirea infracțiunii incriminate, altminteri o altă soluție, decât cea de încetare a procesului, este neîntemeiată.

5. Recurs ordinar declară procurorul Sîrbu Lilia, invocând prezența erorii de drept prevăzută de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

În motivarea cererii de recurs ordinar, acuzarea indică motive similare apelului (*a se vedea pct. 3 a prezentei hotărâri*).

6. În corespundere cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, referință nu a fost depusă.

7. Judecând recursul ordinar în raport cu materialele cauzei, Colegiul Penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis, cu casarea totală a deciziei instanței de apel și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Cu titlu preliminar, Colegiul menționează că titularul recursului ordinar s-a conformat prevederilor art. 422 Cod de procedură penală și a depus cererea în termen.

În continuare, potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția.*

Instanța de recurs verifică doar dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul Penal lărgit atestă că instanța de apel a admis următoarele erori de drept.

Potrivit art. 413 alin. (1) Cod de procedură penală, *la judecarea apelului se aplică regulile generale pentru judecarea cauzelor în primă instanță, cu excepțiile prevăzute în Partea specială titlul II capitolul IV secțiunea 1.*

Conform art. 415 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, *instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, admite apelul, casând sentința parțial sau total, inclusiv din oficiu, în baza art. 409 alin. (2), și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit, pentru prima instanță.*

În corespundere cu art. 414 alin. (1), (2), (5) și (6) Cod de procedură penală, *instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, verifică declarațiile și probele materiale examinate de prima instanță prin citirea lor în ședința de judecată, cu consemnarea în procesul-verbal și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel. Instanța de apel nu este în drept să-și întemeieze concluziile pe probele cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal.*

Potrivit art. 419 Cod de procedură penală, *rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță.*

În corespundere cu art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, *decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeuriile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.*

Totodată, conform art. 1 alin. (1), art. 7 alin. (1)–(8) Cod de procedură penală, *procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești desfășurată în conformitate cu prevederile prezentului cod, exceptând doar situațiile când prioritate au reglementările internaționale sau când unele prevederi legale sunt declarate neconstituționale.*

Potrivit art. 2 alin. (4) Cod de procedură penală, *normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.*

Astfel, în corespundere cu art. 107 alin. (1) Cod penal, *amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei, fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.*

Potrivit art. 275 pct. 4) Cod de procedură penală, *urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care a intervenit amnistia.*

Conform art. 285 alin. (2) și (7) Cod de procedură penală, *încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art. 275 pct. 4)–9) din prezentul cod. Încetarea urmăririi penale și liberarea persoanei de răspundere penală nu pot avea loc contrar voinței acesteia. În acest caz, urmărirea penală continuă.*

Potrivit art. 350 alin. (1) Cod de procedură penală, *dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.*

Conform art. 332 alin. (1) și (5) Cod de procedură penală, *în cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art. 285 alin. (2), instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.*

În cazul prevăzut la art. 275 pct. 4), *încetarea procesului penal nu se admite fără acordul inculpatului. În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit.*

Potrivit art. 384 alin. (1), (3) și (4) Cod de procedură penală, *instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului prin adoptarea sentinței de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal. Sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Instanța își întemeiază sentința numai pe probele care au fost cercetate în ședința de judecată.*

Conform art. 389 alin. (1) și (4) pct. 2) Cod de procedură penală, *sentința de condamnare se adoptă numai în condiția în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată. Sentința de condamnare se adoptă cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei în cazul amnistiei conform art. 107 din Codul 7 penal.*

Potrivit art. 394 alin. (1) pct. 1), 2) și 5), alin. (4) Cod de procedură penală, *partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins alte probe, încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului. Partea descriptivă a sentinței de încetare a procesului penal trebuie să conțină descrierea și motivarea temeiurilor pentru încetarea procesului penal.*

Conform art. 395 alin. (1) pct. 2) și 3) Cod de procedură penală, *în dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să fie arătate constatarea că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală, categoria și mărimea pedepsei aplicate inculpatului. În caz dacă instanța îl găsește pe inculpat vinovat, dar îl liberează de pedeapsă pe baza prevederilor respective ale Codului penal, ea este datoare să menționeze aceasta în dispozitivul sentinței.*

Potrivit art. 396 pct. 2) Cod de procedură penală, *dispozitivul sentinței de încetare a procesului penal trebuie să cuprindă dispoziția de încetare a procesului penal și motivul pe care se întemeiază încetarea procesului.*

Potrivit jurisprudenței naționale, apelul este o cale de atac ordinară, pentru ca pricina să fie supusă unei noi judecăți, în vederea reformării hotărârii nedefinitive. Apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept. Apelul este și o cale de reformare a hotărârii. În cazul admiterii lui, hotărârea atacată este desființată integral sau în parte, iar cauza va primi o nouă rezolvare în instanța de apel. În baza apelului se face o nouă judecată în fond a cauzei, apreciindu-se probele din dosar, utilizându-se și posibilitatea administrării de noi probe.

În corespundere cu art. 1 alin. (4) din Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, *aplicarea amnistiei față de persoanele inculpate se decide de instanța de judecată, la faza de judecare a cauzei.*

Art. 2 alin. (1) și (4) prescriu că, *procesele penale în privința infracțiunilor săvârșite până la adoptarea prezentei legi, pentru care Codul penal nr.985/2002 prevede drept pedeapsă principală maximă o pedeapsă nu mai aspră decât pedeapsa cu închisoare pe un termen de 7 ani, încetează la faza de judecare a cauzei, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. În privința persoanei care refuză încetarea procesului penal, conform alin. (1) din prezentul articol, instanța de judecată, la pronunțarea sentinței, poate hotărî încetarea procesului penal dacă, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată, inculpatul întrunește criteriile stabilite la art. 1 și nu cade sub incidența art. 6.*

Însă, instanța de apel, nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, rejudecând cauza conform regulilor generale, a menținut soluția adoptată în primă instanță, nefiind respectată procedura de aplicare a actului de amnistie prevăzute de legea procesual penală enunțată supra. Mai mult, încetând procesul penal în temeiul art. 2 Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, prima instanță și instanța de apel nu au indicat aliniatul acestui articol.

Or, art. 2 alin. (4) Cod de procedură penală *prevede clar că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.*

Prin urmare, normele cu caracter procesual din respectiva Lege cu privire la amnistie, sunt aplicabile doar în măsura în care nu contravin Codului de procedură penală.

Astfel, consecutivitatea prescripțiilor din art. 1 alin. (1), 7 alin. (1) – (8), 2 alin. (4), 275 pct. 4), 285 alin. (2) și (7), 350 alin. (1), 332 alin. (1) și (5), 384 alin. (1), (3) și (4), 389 alin. (1) și (4) pct. 2), 394 alin. (1) pct. 1), 2) și 5), 395 alin. (1) pct. 2) și 3) Cod de procedură penală, atestă clar și concludent că încetarea procesului penal în cazul amnistiei poate fi dispusă doar de instanța de fond, și doar la faza ședinței preliminare, când inculpatul consimte (art. 350 alin. (1), 332 alin. (1) Cod de procedură penală).

Ulterior însă, dat fiind că procedura continuă în mod obișnuit (art. 332 alin. (5) Cod de procedură penală), instanțele de fond și de apel (art. 413 al. (1), art. 415 al. (1) pct. 2), 419 Cod de procedură penală), hotărăsc asupra învinuirii înaintate inculpatului și aplicarea actului de amnistie doar prin adoptarea sentinței sau deciziei, de condamnare, când vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată, iar în dispozitiv – cu constatarea că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală, cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei (art. 384, 389 alin. (1) și (4) pct. 2), 394, 395 Cod de procedură penală).

În același timp, art. 391 Cod de procedură penală, nu prevede că, după ce procedura continuă în mod obișnuit și instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului, ea va adopta o sentință de încetare a procesului penal în cazul aplicării actului amnistiei, cât, de altfel, și a prescripției.

Or, aceste două cazuri de nereabilitare a persoanei, spre deosebire de celelalte situații similare, regăsite în art. 391 Cod de procedură penală, sunt soluționate, după faza ședinței preliminare (art. 332 al. (5), 384 Cod de procedură penală), doar în cadrul adoptării unei sentințe sau deciziei (instanței de apel) de condamnare, în virtutea esenței sale procedurale și a specificului de a hotărî asupra învinuirii formulate inculpatului în condițiile prescrise la art. 389, 394 alin. (1) și (2) și 395 Cod de procedură penală, spre deosebire de cele prevăzute în art. 394 alin. (4) și 396 Cod de procedură penală, adică cele proprii unei sentințe de încetare.

Mai mult, prevederile de drept enunțate nu sunt declarate neconstituționale și nici nu contravin reglementărilor internaționale, pentru a fi exceptate și omise, deci urmează a fi aplicate întocmai (art. 1 al. (1), art. 7 al. (1) – (8) Cod de procedură penală).

Împrejurările expuse atestă că instanța de apel nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, *instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.*

Din raportarea jurisprudenței naționale la cea a CtEDO, rezultă că atunci când se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile ce urmează să le soluționeze instanța de apel, hotărârea acesteia urmează a fi desființată, cu trimiterea cauzei la rejudecare, or eroarea de drept admisă în cadrul unei proceduri precedente, afectează echitatea procedurii și instanțele de recurs sunt obligate de a rectifica eroarea de procedură admisă de instanțele ierarhic-inferioare, în caz contrar, art. 6 CoEDO este încălcat (hotărârea CtEDO *Leoni versus Italia*).

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanța de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului ordinar declarat, casării totale a deciziei contestate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlătore erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

8. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul Penal lărgit

d e c i d e:

Admite recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura UTA Găgăuzia, Oficiul Central, Sîrbu Lilia, casează total decizia Colegiului Judiciar al Curții de Apel Comrat din 24 octombrie 2022 în cauza penală privindu-l pe **Chermici Serghei XXXXX** și dispune rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Decizia integrală semnată la 28 februarie 2023, pronunțată la 31 martie 2023.

Președinte

Nadejda Toma

Judecători

Liliana Catan

Ion Guzun

Victor Boico

Elena Cobzac